

مشاهیر و رویدادهای تاریخ معاصر ایران

به کوشش: مهدی انواری

آبان ماه

که حدود دو هزار نفر مهمان دعوت داشتند، پس از انجام مراسم عقد، تشریفات تبریک روسای هیأت های سیاسی، اعضای خاندان سلطنت و مقامات دولتی انجام گرفت. در زمانی که نریا ملکه ایران بود، کشور سال های بحرانی اواخر دهه بیست و اوایل دهه سی را پشت سر می گذاشت که ترور و قتل نخست وزیر رزم آرا، قانون ملی شدن صنعت نفت، قیام سی تیر، و کودتای ۲۸ مرداد از آن جمله اند. نریا در جریان کودتای

روحانی حاضر در مهمانی) آغاز شد. پس از آن شاه ابتدا تاج پهلوی رضاشاهی را بر سر گذاشت و بعد تاج مخصوص شهبانو (فرح) را با دست خود بر سر وی گذاشت. شاه پس از جلوس بر تخت مجلل طاووس، نطق کوتاهی ایراد نمود و سپس به دیدار مهمانان پرداخت. در طول این مراسم که حدود دو ساعت به طول انجامید، یکصد و ده تیر توپ شلیک شد. پس از پایان جشن، شاه و شهبانو در کالسکه سلطنتی نشستند و از خیابان های تهران عبور کردند.

چهارم آبان - درگذشت نریا اسفندیاری

نریا اسفندیاری، همسر دوم محمدرضا شاه، در چهارم آبان ماه سال ۱۳۸۰ در ۶۹ سالگی به علت سکته مغزی درگذشت. نریا که از نوادگان اسفندیار خان سردار اسعد، از بزرگان ایل بختیاری بود، توسط یکی از دوستان تاج الملوک، مادر شاه، به خانواده سلطنتی معرفی شد. خانواده شاه پس از جدایی وی از همسر اولش، فوزیه، به دنبال ملکه ای مناسب شاه ایران بودند، نریا را برای همسری شاه برگزیدند. شاه در اولین دیدار مجذوب زیبایی نریا شد و تردیدی در انتخاب او به عنوان همسر مراسم نامزدی در پاییز ۱۳۲۹، در ۲۳ بهمن ماه همان سال در مراسمی باشکوه در کاخ مرمر ازدواج کردند. در این جشن

چهارم آبان - تاجگذاری محمدرضا پهلوی

محمدرضا پهلوی در چهارم آبان ماه سال ۱۳۴۶ (در روز تولدش) و بیست و شش سال پس از رسیدن به سلطنت، به طور رسمی تاجگذاری کرد. برنامه مراسم تاجگذاری در زمان نخست وزیر اسدالله علم انجام شده بود ولی به علت اینکه وزرای دربار در آن زمان رغبتی به اجرای این مراسم از خود نشان ندادند، علم این مراسم را در زمانی که خود وزیر دربار بود به انجام رساند. در این مراسم باشکوه که در کاخ گلستان برگزار شد، بیش از پنج هزار نفر مهمان از جمله سفراء، وزراء، نمایندگان مجلس، امرای لشگری و کشوری، و سلاطین و روسای جمهور چندین کشور حضور داشتند. مراسم تاجگذاری با دعای امام جمعه تهران (تنها

۲۸ مرداد و فرار شاه از ایران، همراه وی به ایتالیا رفت و پس از سقوط دولت دکتر مصدق به ایران بازگشت. زندگی شاه و نریا حدود هفت سال بیشتر دوام نیاورد و پس از آشکار شدن نازایی نریا و مخالفت او با این

مساله که شاه در حین زندگی با او، همسر دیگری اختیار کند تا ولعهدی به دنیا آورد، پیوند آنها به جدایی انجامید. شاه و ثریا در زمستان سال ۱۳۳۶ از یکدیگر جدا شدند. پس از آن ثریا برای همیشه ایران را ترک کرد و تا پایان عمر ساکن اروپا شد.

ثریا اسفندیاری در سحرگاه روز چهارم آبان سال ۱۳۸۰ در گوشه ای از آپارتمان مجلل خود در خیابان «مونتی» پاریس در سکوت و تنهایی درگذشت.

سیزدهم آبان: ترور عبدالحسین هژیر
 در سیزدهم آبان ماه سال ۱۳۲۸، عبدالحسین هژیر، که پس از دوره نخست وزیری اش به سمت وزارت دربار محمدرضاشاه پهلوی منصوب شده بود، مورد اصابت گلوله قرار گرفت و به قتل رسید. ضارب وی حسین امامی، از اعضای گروه افراطی فداییان اسلام به رهبری نواب صفوی بود که در روز عاشورا و در مجلس روضه خوانی دربار در مسجد سپهسالار، هژیر را هدف گلوله قرار داد و به سختی مجروح کرد. پیکر هژیر به سرعت به بیمارستان انتقال داده شد ولی به علت شدت جراحات وارده، یک روز بعد، در چهاردهم آبان درگذشت.

پس از قتل هژیر عده ای که بعدها وارد جبهه ملی شدند از جمله دکتر مظفر بقایی، حائری زاده، حسین مکی، و عبدالقدیر آزاد و چندی دیگر بازداشت شدند و در تهران حکومت نظامی برقرار شد. حسین امامی در اولین جلسه بازپرسی به قتل هژیر اعتراف کرد و گفت: «بر من مسلم شد که وجود هژیر برای مملکت ضرر دارد لذا در صدد کشتن او برآمدم.» امامی در دادگاه نظامی به اعدام محکوم شد و در هفدهم آبان ماه همان سال در میدان سپه تهران به دار آویخته شد.

سیزدهم آبان - تصویب قانون مصونیت سیاسی اتباع آمریکا

طرح مصونیت سیاسی اتباع آمریکا در ایران ابتدا به طور جدی در زمان نخست وزیری اسدالله علم صورت گرفت، ولی علم فرصت نیافت تا این طرح را به اجرا درآورد و پس از برکناری وی از نخست وزیری، حسن علی منصور نخست وزیر وقت، آن طرح را مجدداً به صحنه سیاسی کشور آورد. در اوایل دهه چهل، دولت آمریکا به ایران پیشنهاد کرد که در صورت تصویب قانون مصونیت آمریکاییان در ایران، کمک های مالی و وام های کم بهره ای را به دولت ایران پرداخت خواهد کرد. این قانون که به قرارداد وین نیز مشهور است، در جلسه فوق العاده دوم مهر ماه ۱۳۴۳ در مجلس شورای ملی به تصویب رسید. در بیست و یکم مهرماه همان سال مجلس سنا این قانون را مورد بحث و بررسی قرار داد. در آن روز عده ای از نمایندگان در مخالفت با تصویب آن قانون سخن گفتند و بالاخره در نیمه های شب به تصویب مجلس سنا رسید. متعاقب تصویب این قرارداد، دولت آمریکا یک ناو مین جمع کن به نیروی دریایی ایران هدیه کرد و لایحه دریافت ۲۰۰ میلیون دلار وام از دولت آمریکا به

تصویب مجلس ایران رسید. در چهارم آبان ماه، آیت الله خمینی بر علیه قانون کاپیتولاسیون در قم سخنرانی کرد و شاه، آمریکا و اسرائیل را به شدت مورد حمله قرار داد. در نهم آبان، منصور در مجلس سنا درباره این قانون سخنرانی کرد و گفت این قانون فقط در ساعات اداری قابل اجراست و دادن مصونیت سیاسی به چند مستشار نظامی آمریکا کوچکترین زبانی به ملت ایران نمی رساند. در سیزدهم آبان ماه همان سال ماموران امنیتی آیت الله خمینی را دستگیر و از قم مستقیماً به فرودگاه مهرآباد برده و از آن جا به ترکیه انتقال دادند. پس از تبعید آیت الله خمینی، ساواک طی اطلاعیه ای که از رادیو پخش شد، این موضوع را اعلام نمود و مطبوعات نیز خبر تبعید وی را منتشر کردند.

هفدهم آبان: درگذشت محمد علی جمالزاده
 محمد علی جمالزاده نویسنده نامدار کشورمان در ۲۳ دی ماه ۱۲۷۴ خورشیدی در اصفهان دیده به جهان گشود. پدرش، جمال الدین واعظ اصفهانی، وی را در دوازده سالگی برای ادامه تحصیل به بیروت فرستاد. جمال زاده در سال ۱۹۱۰ میلادی برای

تکمیل تحصیلات به اروپا رفت و مدرک خود را در رشته حقوق از دانشگاه دیژون فرانسه دریافت کرد. وی چندی در مجله کاوه با سید حسن تقی زاده همکاری نمود. پس از تعطیلی کاوه، سرپرستی دانشجویان ایرانی در آلمان را عهده دار شد و بعد به دفتر بین المللی کار که زیر نظر سازمان ملل فعالیت می کرد رفت و تا سال ۱۹۵۶ میلادی در این مرکز اشتغال داشت. وی پس از بازنشستگی به ژنورفت و تا پایان عمر در آن جا زندگی کرد. محمد علی جمالزاده از بنیان گذاران داستان کوتاه مدرن در ایران است که آثار متعددی از خود به جای نهاده است. از میان آثار جمالزاده می توان به «یکی بود یکی نبود»، «سر و ته یه کرباس»، «تلخ و شیرین»، «سرگذشت حاجی بابا اصفهانی» و «گنج شایان» اشاره نمود. استاد جمال زاده هفدهم آبان ماه ۱۳۷۶، در ۱۰۲ سالگی، در ژنو درگذشت.

اصالت موسیقی ایرانی حفظ شده است. از جمله کارهای به یادماندنی وی می توان به آهنگ جاویدان «ای ایران» با شعر حسین گل گلاب اشاره نمود.

روح الله خالقی در زمان حیات، مسوولیت های متعددی را عهده دار بود که از میان آنها می توان ریاست هنرستان موسیقی ملی، رهبری ارکستر «گل ها» و ارکسترهای شماره یک و دو رادیو، و نیز عضویت در شورای موسیقی رادیو را نام برد. استاد خالقی که سال ها از بیماری سرطان معده رنج می برد در اواخر عمر برای معالجه به اتریش رفت ولی متأسفانه بهبود نیافت و در بیست و یکم آبان ماه ۱۳۴۴ در بیمارستان سالزبورگ درگذشت.

بیست و یکم آبان: درگذشت روح الله خالقی
روح الله خالقی موسیقیدان مشهور کشورمان در سال ۱۲۸۵ خورشیدی در کرمان متولد شد. وی از شانزده سالگی تحت تعلیم و تربیت استاد علی نقی وزیری، از مفاخر موسیقی ایران، قرار گرفت. خالقی در طول حیات پربار خود بیش از یکصد آهنگ از خود به یادگار گذارد که در تمامی آنها

سی ام آبان: نمایش اولین فیلم ناطق

اولین فیلم ناطق سینمای ایران بنام «دختر لر» در سی ام آبان سال ۱۳۱۲ در سینماهای لاله زار تهران از جمله سینما مایاک و سینما سپه به نمایش درآمد. این فیلم نود دقیقه ای داستان دختری به نام گلنار است که توسط اشرار ربوده می شود تا در قهوه خانه های خوزستان به رقاصی بپردازد. جعفر از مشتریان قهوه خانه به گلنار علاقه مند می شود و به وی کمک می کند تا از شر ربایندگان خلاص شود. فیلمنامه این فیلم را عبدالحسین سپنتا نوشت و اردشیر ایرانی آن را در هند کارگردانی کرد. بازیگران این فیلم عبدالحسین سپنتا در نقش جعفر و روح انگیز سامی نواد در نقش گلنار بودند.

مراجع:

- ۱- امینی، احمد، صد فیلم تاریخ سینمای ایران، موسسه فرهنگی و هنری شیدا، تهران، ۱۳۷۲
- ۲- طلوعی، محمود، «زیبای تنها» (سرگذشت و سرنوشت خم انگیز ثریا اولین و آخرین عشق شاه)، نشر علم، چاپ پنجم، تهران ۱۳۸۶
- ۳- طلوعی، محمود، چهره واقعی علم، نشر علم، چاپ دوم، تهران، ۱۳۸۲
- ۴- خالقی، باقر، روز شمار تاریخ ایران - از مشروطه تا انقلاب اسلامی، جلد اول و دوم، نشر نامک، چاپ هشتم، تهران، ۱۳۸۷
- ۵- پایگاه اینترنتی مشاهیر

Professional Satellite Installer

فروش و نصب گیرنده های دیجیتال و دوربین های امنیتی

مخصوص دریافت برنامه های تلویزیونی

لارسی، ترکی، کردی، عربی، هندی و رادیوهای لارسی زبان

مستگاه های جدید لید دیجیتال با گنجایش بیش از ۲۰۰ کانال

هوستون، آستین، سن آنتونیو، دالاس

"سهراب"

281-507-0662

DJ YAR می جی بار

Birthday Party

Special \$100 Tax \$250

با بهترین آهنگهای روز، هیجان جشنها و مهمانی های شما را چندین برابر می کنیم

713-367-0787

E-mail: DJ-Yar@hotmail.com